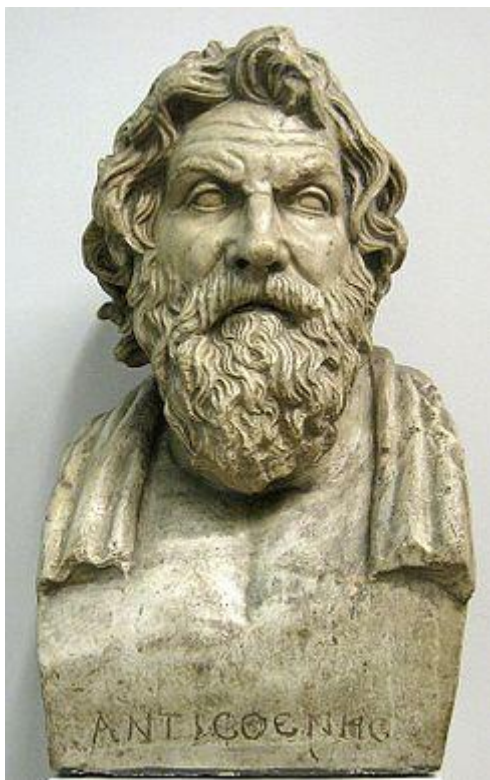

Bil je Diogenov učitelj. To sem ugotovil šele v poznih letih, čeprav sem o Diogenu slišal v gimnazijskih klopek, vendar samo dva ali tri stavke pri latinščini. Tiste stavke seveda v povezavi z anekdoto, ko se v Korintu srečata Diogen in Aleksander Veliki in ga Diogen za vse čase odslovi z enim samim kratkim stavkom. Zapišimo samo nekaj stavkov o tem učitelju, in to predvsem zaradi Diogena in cinizma, ki ga je učil. Spis je prirejen za splošno izobrazbo.

Antisten

Ta starogrški filozof je bil začetnik oziroma ustanovitelj cinične filozofske šole. Najprej ga je govorništva učil nek sofist, pozneje pa ga je poučeval Sokrat, od katerega je prevzel in izpopolnil način njegovega poučevanja. Bil je njegov veliki privrženec. Zagovarjal je življenje z vrlino, kar pomeni, da je vrlina edino dobro v življenju. Poučeval je na gimnaziji v Atenah, kjer je umrl v visoki starosti okoli 80 let.

Antisten (Antistenes, Pirej, ok. 445–Atene, 365 pr. n. št.)

»Cinik (tudi kinik) je človek, ki nikdar ne vidi dobre lastnosti pri drugem človeku in nikoli ne spregleda slabe. Je človeška sova, čuječa v temi in slepa za

luč, oprezuje za golaznijo, nikoli pa ne vidi krasnega plena« - je izjava nekega ameriškega duhovnika iz 19. stoletja

Ciniki so menili, da je prizadevanje za užitki oblika zla. Postali so skrajno antisocialni, do soljudi so izražali veliko zaničevanje. Njihovo ime verjetno izvira iz grške besede kynikós, ki je opisovala njihovo čemerno in ošabno vedenje in pomeni »pasji«. Antistena so Atenci poimenovali »preprosti pes« ali »naravni pes« ali kar »pes«. Cinična šola je poudarjala disciplino odrekovanja, ki je vključevala zavračanje razkošja, socialnega statusa, pridobitve bogastva in nepomembnih materialnih dobrin. Antisten je bil učitelj najbolj znanega cinika v zgodovini filozofije, to je Diogena (ok. 412–323 pr. n. št.).

Antistenov pisateljski stil so bili dialogi, polni cinizma in sarkazma. V njih je napadal njegove sodobnike, med njimi Platona. Postavil je principe cinizma, ki predstavljajo osrednje stališče njegovega razmišljanja. Želel je osnovati nove ideje, ki bi služile kot načelo proti srečnejšemu in preišljenejšemu načinu življenja. Zagovarjal je samoobvladovanje v uživanju dobrin, kot je na primer denar.

Del njegovih temeljnih načel:

- Vrline se je možno naučiti. ● Samo vrli ljudje so veličastni. ● Vrlina so dejanja in delovanja, ki ne zahtevajo dosti besednega zaklada. ● Pameten človek se bo poročil z namenom, da bi imel otroke z najboljšo žensko. ● Pameten človek ve, kdo je vreden ljubezni, zato mu jo izražati ni pod častjo.

Nekaj njegovih misli:

- Kraljevsko je delati dobro, ko o sebi slišiš slabo. ● Raje bi izgubil pamet, kot izkusil užitek. ● Modrost je najbolj trdna vrlina, ki ni nikoli prevarana ali krhka. ● Vrli ljudje si zaslužijo biti ljubljene. ● Dobri ljudje so prijatelji. ● Bolje je biti jezen, kot čutiti zadovoljstvo. ● Nekoč so mu ploskali pokvarjenci in je rekel:» Grozno me je strah, da sem naredil nekaj, kar ni prav.« ● Bodi pozoren na svoje sovražnike, kajti oni so tisti, ki bodo prvi odkrili tvoje napake. ● Bogastvo in revščina se ne nahajata v osebni lastnini, ampak v duši.

Antisten je napisal kakšnih deset del oziroma zgodb. Od nekaterih so ostali le odlomki. Med njimi na primer o slavnem grškem junaku Herakleju in njegovih dobrih delih in dejanjih za človeštvo, o ciprskem starešini kot dobrem primeru vladarja, o obtoževanju egocentričnosti in o obtoževanju tiranije, o demokraciji, kako bi morala podeliti enake pravice vsem, itn.

Dodatek:

Sokrat (470–399 pr. n. št.) je učil, da se trajne sreče ne najde s prizadevanjem za gmotnimi dobrinami niti ne v čutnih užitkih. Prava sreča izvira iz življenja, ki je predano iskanju kreposti. To je imel za največje dobro. Da bi dosegel ta cilj, je zavračal gmotno razkošje in nepotreben trud za dobrinami, ker je menil, da bi ga to odvrnilo od iskanja vrlin. Zavzemal se je za zmernost in samozatajevanje ob preprostem, skromnem življenju.

Razvil je poučevanje, ki je znano kot sokratska metoda. Večina mislecev je predstavila zamisel in jo podprla z dokazi, Sokrat pa je delal obratno. Poslušal je teorije drugih filozofov in si prizadeval razkrivati pomanjkljivosti v njihovih zamislih. S takim pristopom je pospeševal kritično in prezirljivo stališče do drugih.

Med Sokratovimi sledilci je bil filozof Antisten. Skupaj s še nekaterimi drugimi je Sokratov temeljni nauk razvil korak dalje, ko je govoril, da je krepost *edino* dobro v življenju. Nekateri elemente cinične filozofije, kot je nasprotovanje pridobitništvu in vdajanju lastnim željam, bi lahko same po sebi imeli za pohvalne, toda ciniki so s svojimi zamislili šli v skrajnosti. To jasno kaže življenje najbolj znanega cinika – filozofa Diogena.

Diogen se je v Atenah seznanil z nauki cinikov. Poučeval ga je Antisten in cinična filozofija ga je povsem prevzela. Sokrat je živel preprosto, Antisten strogo, Diogen pa asketsko življenje. Za to, da bi poudaril svoje odklanjanje gmotnega udobja, je živel celo v sodu!

Pravijo, da je Diogen v iskanju najvišje oblike dobrega pri belem dnevu hodil po Atenah s prižgano svetilko in iskal krepostnega človeka! Tako vedenje je zbujalo pozornost in bilo način, s katerim so on in drugi ciniki poučevali. Pripovedujejo, da je nekoč Aleksander Veliki Diogena vprašal, kaj si najbolj želi. Diogen naj bi mu odgovoril, da si želi samo to, da bi se Aleksander odmaknil, da mu ne bi zastiral sonca!

Diogen in drugi ciniki so živeli kot berači. Za normalne medčloveške odnose niso imeli časa in so zavračali državljske dolžnosti. Najbrž so pod vplivom sokratske metode argumentiranja postali zelo nespoštljivi do drugih. Diogen je zaslovel po svojem jedkem sarkazmu. Ciniki so si pridobili sloves kot »pasji«, sam Diogen pa je dobil vzdevek "Pes". Umrl je star približno 90 let. Na njegov grob so postavili marmorjev spomenik, na katerem je ob njem upodobljen še pes.

Nekatere vidike cinične filozofije so privzele še druge filozofske šole. Toda sčasoma si je cinična šola zaradi ekscentričnosti, povezane z Diogenom in poznejšimi sledilci, nakopala slab sloves in nazadnje izginila.

Današnji cinik je opisan kot človek, ki se rad posmehuje ali išče napake pri drugih; to je nekdo, ki je nagnjen k temu, da ne verjame v iskrenost in dobrotljivost človeških vzgibov in dejanj ter to izraža navadno s porogljivostjo in sarkazmom.

Kranj – Zlato Polje, 8. januarja 2019

Majo Prosen

Zbrano po različnih virih na svetovnem spletu – in zato: Relata refero.

Literatura: Splet (s slikama)